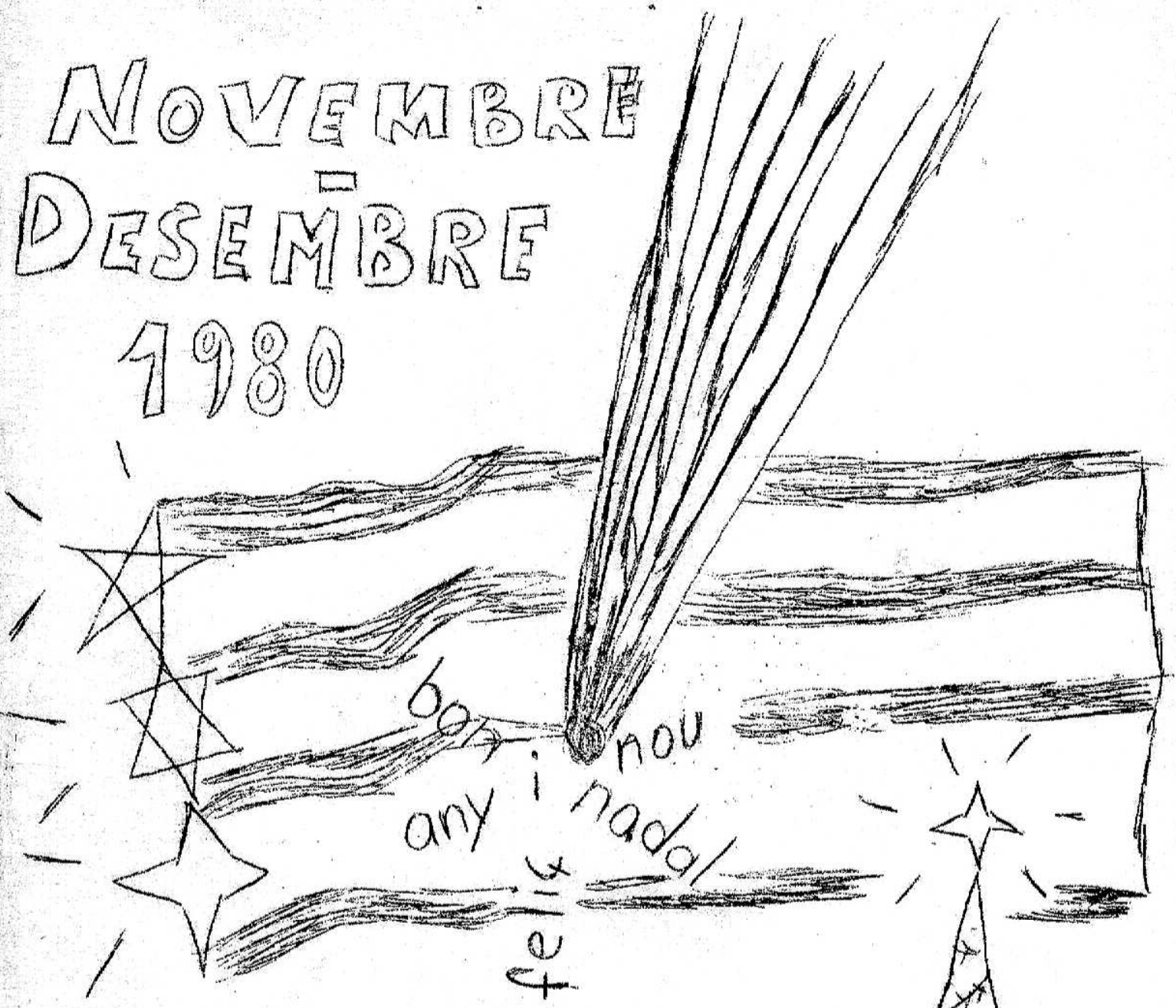
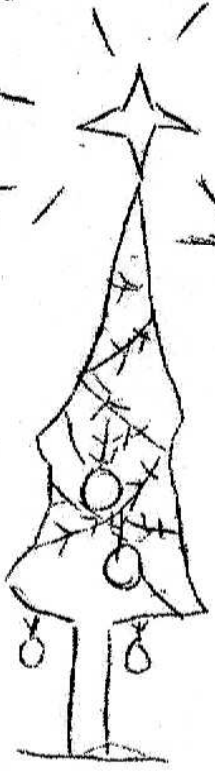

NOVEMBRE
DESEMBRE
1980

bon
any i nou
felix nadal

La Temosa

FORNIT

El més preocupant, per a la gent que fem possible que aquest fulls vagin sortint de tant en tant, és la poca col·laboració (amb treballs escrits; articles) dels lectors en general i dels socis en particular. Sovint, algú diu que no parlem d'això o d'allò, que no critiquem ni a aquets i als altres... Aquet "algú" que ha tingut l'habilitat d'assenyalar-nos aquets defectes o manques del nostre butlletí, ell, tampoc fa res per a esmerar, en el possible, això que criticava. I no és que no tingui raó, en té i molta, però, tampoc depen de nosaltres sols el que aquests fulls esdivinguin a men, ben impresos i interessants alhora.

És evident (això ningú ho pot negar) que aquest butlletí no és gens conformista i que més d'una vegada els articles que els pocs col·laboradors que tenim no poden escriure tot allò de criticable que hi ha o que passa al nostre poble. I com és lògic, cadascú escriu allò que en aquell moment l'ha preocupat més; en cara que sovint això no és ben bé el que els lectors voldrien llegir a LA FEMOSA.

Es diu que la gota d'aigua que cau una darrera de l'altra sense desfalleça, arriba a foradar la roca més dura i immutable... Pensem que mentre an els nostres lectors no col·laborin, amb articles de crítica de les coses del nostre poble o de la nostra comunitat, cal no desfallir i continuar publicant el més sovint possible, aquets fulls. I així ho fem.

humor

Fum, fum, fum...

Tant típic com la mateixa
barra de turrons.

LA BARRA AMERICANA.

Per aquestes festes de Nadal

Passarell

Per Nadal

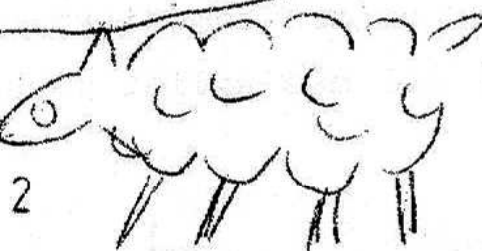
Cada ovella al seu corral

que no se n'escapi cap

a la barra americana, eh!

BEE, BEE, BEE

Passarell

INDEX

Butlletí intern de l'Agrupació Cultural

" LA FEMOSA "

Carrer del Castell nº 23

Novembre - Desembre 1980

	Pagina
Èdrtic.....	I
Humor.....	2 - 9 - 18
Comissió de Cultura! Per a què?.....	4
Fitxa de lectura.....	7
Crònica esportiva.....	10
Contes.....	14
Incongruències.....	16
Mets encruats.....	19
Una Insula Barataria.....	20
Poesia.....	22
Endevinalles.....	24
Fulls d'Història.....	25

COMISSIÓ DE CULTURA ! PER A QUÈ ?

Desde ja fa quasi un any que ve funcionant, per dir-ho d'alguna manera, això que anomenen o que s'anomena ella mateixa " Comissió de Cultura" i que en teoria tendria que dur a terme tota una organització i posterior desenvolupament de l'activitat cultural del nostre poble.

Doncs o han oblidat les seves obligacions o bé tenen una interpretació molt personal del que és la cultura d'un poble (al fons tot són maneres de veure les coses) ja que desde els seus inicis fins ara poca cosa en el camp cultural s'ha dut a terme. O sino jutjeu vosaltres mateixos en la llista que m'he entretingut a redactar sobre tot el que han organitzar des de que varen pendre possessió dels carrers els seus membres :

- Coordinació de la setmana cultural.
- Festa Major (Organització de la festa dels vells).
- Venda de llibres l'onze de setembre.
- Organització de l'A. P. A.

Com podeu veure no m'he cansat gaire en elaborar aquesta llista, ni ells crec que tampoc (encara que no crec que ho hagin fet per danar-me aquest gust) en dur-la a terme. El que són les coses, no! S'anomena una comissió de cultura i resulta que és quan hi ha menys activitat cultural, exceptuant les dades senyalades com l'onze de setembre quan dita comissió es limità sencillament a vendre llibres, en català és clar, per així promocionar la nostra llengua, oblidant que hi ha maneres molt més efectives de popularitzar el català, com pot ésser, per dir-ne una, l'organització d'un curset de llengua catalana a l'abast de tothom. Encara que ben mirat això de la venda de llibres durà tant sols un dia, lo altre porta més feina.

Sobre la construcció d'una biblioteca no s'ha dit, al menys que jo sapiga, "aquesta boca és meva". I no cal dir la falta que fa, però es veu que la comissió no se n'ha adonat.

Com tampoc se n'ha adonat de la falta d'una verdadera coordinació cultural, que no han volgut o que no han sabut dur a terme i dic això remetint-me a proves tan evidents com són els fets i crec que en aquest cas són prou clars per no deixar a ningú enganyat.

... : Die coordinació cultural per a dir una veritable activitat cultural que no s'estanqui ni resti en l'absoluta apatia sinó que es mogui constantment buscant aquells camins que faran del nostre poble allò que tots desitgem. Jo no puc pas fer ara una llista de tot el que s'ha de fer, això correspon per dret i per deure a la Comissió de Cultura que ja existeix, malgrat que molta gent no ho sapigui i no per culpa seva.

Són massa coses que falten per fer, massa coses que no s'han fet i és que en aquest cas ni la bona voluntat s'ha vist en lloc. Per això, i malgrat l'interpretació que la Comissió de Cultura puguí tenir de la mateixa, permeteu-me que dubti i segueixi, segueixo preguntant-me. Comissió de Cultura ! Per a que ?

F. G.

fitxa de lectura

OBRA : Antologia Poètica

AUTOR: Maragall

Va néixer a Barcel·lona el 1860 i morí el 1911. Fill d'un industrial estudià la carrera de dret. Llegeix Goethe, Verdaguer... descobreix els catalans i els alemanys; és afeccionat al Wagnerianisme i col·labora amb el Diari de Barcelona.

Els seus poemes aparegueren en cinc llibres no massa voluminosos: Poesies (1906), Visions i Cants (1900), Les disperses (1904), Enllà i Següen ces (1911), Va escriure una obra teatral d'inspiració Goethiana: Nausica (1910). Feu traduccions de Goethe, Navalis i Nietzsche. Aquets tres alemanys s'alternen en una profunda influència sobre la poesia i el pensament de Maragall.

L'exaltació de la vida, el seu vitalisme és influència de Nietzsche, però el model mesurat de Goethe compensa i frena els possibles excessos.

Per a Maragall la paraula és sagrada: un esdeveniment misteriós que les necessitats diàries ens priven de conèixer com tal. La paraula feta

poesia, és una "realitat absoluta", una magnificació de la vida i una llavor de més vida. El poeta ha de ser, per damunt de tot, un estimulador de vida amb la paraula. No menys prea el valor del poema construcció tècnica..., simplement, no li otorga la primacia. Certes irregularitats mètriques i prosòdiques dels seus versos són "simples llibretats", llibretats que es prenien per a no viciar la sinceritat, l'espontaneïtat de vida.

Els temes de les seves poesies són temes habituals i tradicionals de la poesia; així tenim doncs, el tema de l'amor: Haidó, de la mort: La mort d'un jove, la natura: Del Montseny, el mar: Vistes al mar polítiques: Oda a Barcelona...

Dels seus poemes s'exclou, segons la seva concepció de la poesia i de la vida, el dolor, l'angoixa, la depressió. Es distancia de la majoria dels modernistes "decadents", perquè es nega en rodó al pessimisme; no escriu si ha de comunicar desolació. Té una predilecció pel paisatge, en el que hi veu la "Creació" i "Deu" que s'hi realitza, participar d'ell en veritable comunió. La muntanya el fascina i se la fa seva sensualment, la sent, la respira... Li passa el mateix amb el mar. Actitud pantheïsta (relació amb Spinoza). Tot és espectacle per a ell, però això el tò descriptiu predomina en els seus versos.

El Cant espiritual, sintetitza la seva personalitat literària: La vida terrenal la veu com a paral·lel a la vida celestial. La seva personalitat vitalista es demostra perquè aquesta vida ja és suficient per a ell. Prevalleix la seva humanitat abans de tot:

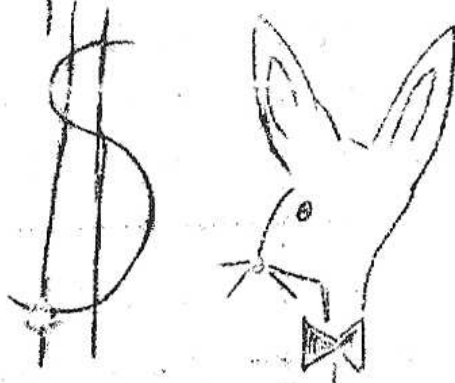
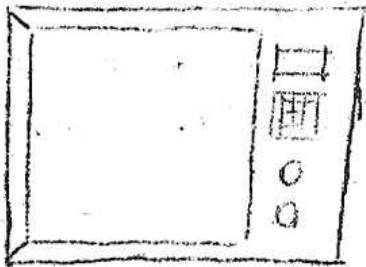
"Deu-me en aquests sentits l'eterna pau
i no voldré més cel que aquets cel blau"
(1)

BIBLIOGRAFIA

-Obra Poètica de Maragall. El pròleg d'aquest llibre i els apunts de classe.

ATALAIA
=====

Els reis Màgics d'ORIENT

i d'OCCIDENT

Passarell

CRÒNICA

ESPORTIVA

Al nostre poble una de les coses que funcionen, que fa moure gent, és el futbol. Avui a l'Ha Femosa ensetem una mena de "croniques" per assabentar als aficionats, als qui no ho son dels resultats dels equips de futbol artesencs a traves de tot el mes.

DIUMENGE, 19 d'octubre de 1980

CAMPIONAT DE CATALUNYA

1a Grup   Equip Alevi

C/ F. BALAFIA - 1 -   C. F. ARTESA DE LLEIDA -4-

(CRONICA d'... tr. ... pels 1 ...)

Excelent partit l'afectuat pels alevins de l'Artesa, que varen aconseguir dos punts positius en el primer partit del campionat. Els quatre gols foren marcats pel davanter-centre Victor. Anims doncs artesencs, i a continuar en aquesta linea de bons resultats.

ALINEACIÓ: BOSCH, SOLE, SOLE-PLA, BATLLE, ARBIOL, PEIRO, CAPELL (Piñol), GALLART, SOLANS (Bonet), VICTOR, VALP.

III DIVISIO JUVENIL

EQUIP JUVENIL

C. F. ARTESA DE LLEIDA-2-   C.F. ALFARRAS- 2-

Bon partit el jugat per l'Artesa, encara que la

sort no va acompanyar ni mica al nostre equip. Encara així
confiem molt d'aquets equit juvenil doncs despres de la
5 jornada continuen imbatuts, lidere, i amb vuit punts i
dos positius.

ALINEACIO: MARCEL, CARRERA, GALLART, VICENT, GRAU, BONET,
PARIS-I, REAL-I, BESORA, LOPEZ, REAL-II.

III REGIONAL

GRUP 27

EQUIP AMATEUR

Castelló

CASTESDANS -0-

C. F. ARTESA DE LLEIDA - 0 -

Bon resultat el que han aconseguir els amaters a Castell-
dans, encara que es podia guanyar, si la nostra davantera
haves estat més inspirada. Amics doncs artesencs, i esperem
la vostra recuperació.

ALINEACIO: HERRERA, MESTRES (Cabró), BERENGUE, ROURE, GRAU,
OLOMI, FUENTES, BONET, CALVET, GARCIA, GALLART.

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

DIUMENGE, 26 d'OCTUBRE de 1980
CAMPIONAT DE CATALUNYA

I GRUP

EQUIP ALEVI

C. F. ARTESA DE LLEIDA - 6 -

c. f. JONEDA - 0 -

Excel.lent partit el jugat pels alevins artes encs,
que van primers a la classificació, i qu'estan delectant
a tots els aficionats que van a presenciar els seus
partits. Els gols artesencs foren marcaats pels següents
jugadors, VICTOR (2), GALLART (1), PIÑOL (1), CAPELL (1),

VALP (I).

ALINEACIO: BOSCH, SOLE, SOLE-PLA, BATLLE, ARBOL, pi-
NOL (Capell), GALLART, PEIRO, SOLANS (Bonet), VICTOR,
VALP.

III DIVISIO JUVENIL

EQUIP JUVENIL

C. F. PARDINYES - I -

C. F. ARTESA DE LLEIDA -0 -

Primera derrota d'els juvenils, que no van efectuar pas un partit gaire fi, un gol amb fret i un mati fosc d'idees van privar a l'Artesa d'a conseguir alguna cosa positiva d'aquet dificil camp. Anims artesemcs, i no perdre la mcea l.

ALINEACIO: MARCEL, VICENT, GALLART, BONET, GRAU, LOPEZ, (Solanelles), PARIS(I), REAL(I), BESORA, PARIS(II), REAL(II)

III REGIONAL

GRUP 27

EQUIP AMATEUR

C. F. ARTESA DE LLEIDA - 2 -

LA PORTELLA - 2 -

No acaba de tindre sort l'Artesa, avuimateix després de juga un bon partit on s'ha lluitat de principi a fi, ens han empatat a l'ultim minut de partit. Encara així l'equip no ha de defallir i ha de continuar lluitant per aconseguir millors resultats. Els gols de l'Artesa varen ser aconseguits per Berengue (minut 60), i per Blomi (minut 80).

ALINEACIO: HERRERA, MESTRES, SOLE, BERENGUE, BONET, OLOMI, FUENTES, COMAS, GALLART(BESORA.), BELLMUNT(CABRE), CALVET. Cal donar la benvinguda al nou entrenador Miró. Sort company.

DIUMENGE, 2 DE NOVEMBRE DE 1980

L'equip alevi va descansar.

III DIVISIO JUVENIL

EQUIP JUVENIL

C. F. ARTESA DE LLEIDA - 6 - C. F. TORRES DE SEGRE-1-

Excelent partit l'efectuat per l'Artesa davant d'un fluix equip, L'aficionat marxà content i satisfet, després de veure a un Artesa amb aires de campió. Esperem que les cces continuïn així, i que l'equip vagi cada partit a més. Els gols foren marcats per REAL (2), Gallart (1), MARCEL (1), PARIS (1), SANCHEZ (1),
ALINEACIO: MARCEL, SANCHEZ, GALLART, VICENT, GRAU, BONET, PARIS, I, REAL I, BESORA, PARIS, II, REAL II.

III REGIONAL

GRUP 27

EQUIP AMATEUR

C. F. ROSELLO - 3 -

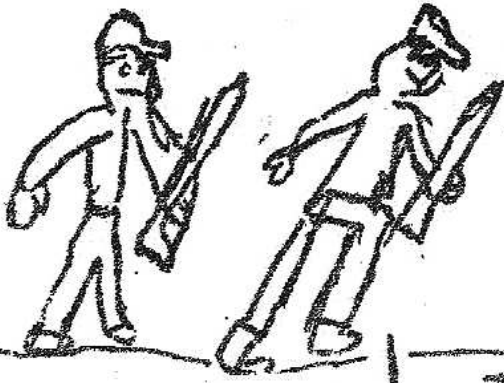
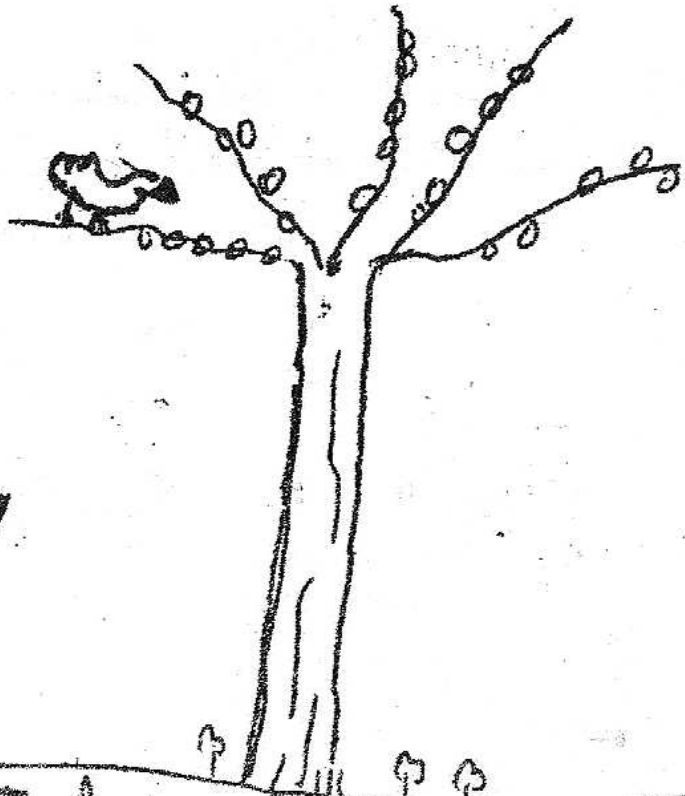
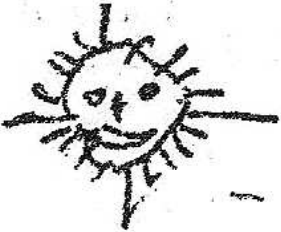
C. F. ARTESA DE LLEIDA-0-

El resultat no reflexe pas el que va passar a dins al camp, un gol amb la mà, i un altre amb claríssim fora de joc que també va ésser gol, foren la clau de que el Roselló guanyés aquest partit, ademés d'un possible penalti a Gallart, i un de claríssim a Fuentes on l'arbrit "va fer-se el suoc. Així qualsevol surt a l camp a arbitrat i guanyarse 3 o 4 bitllets verds.
ALINEACIO: HERRERA, MESTRES, BONET, CABRE, GRAU, TOMAS, BESORA, BERENGUE, GALLART, GARCIA, FUENTES.

CONTES

EL PARDAL ESPANTAT

Havia una vegador un pardal que sempre estava molt content i contava molt. Però un dia una colla de nens van sortir amb les escopetes de perdiguons a caçar pardals. El pobre pardal al sentir el soroll de les escopetes va manca i no el vaig veure més.

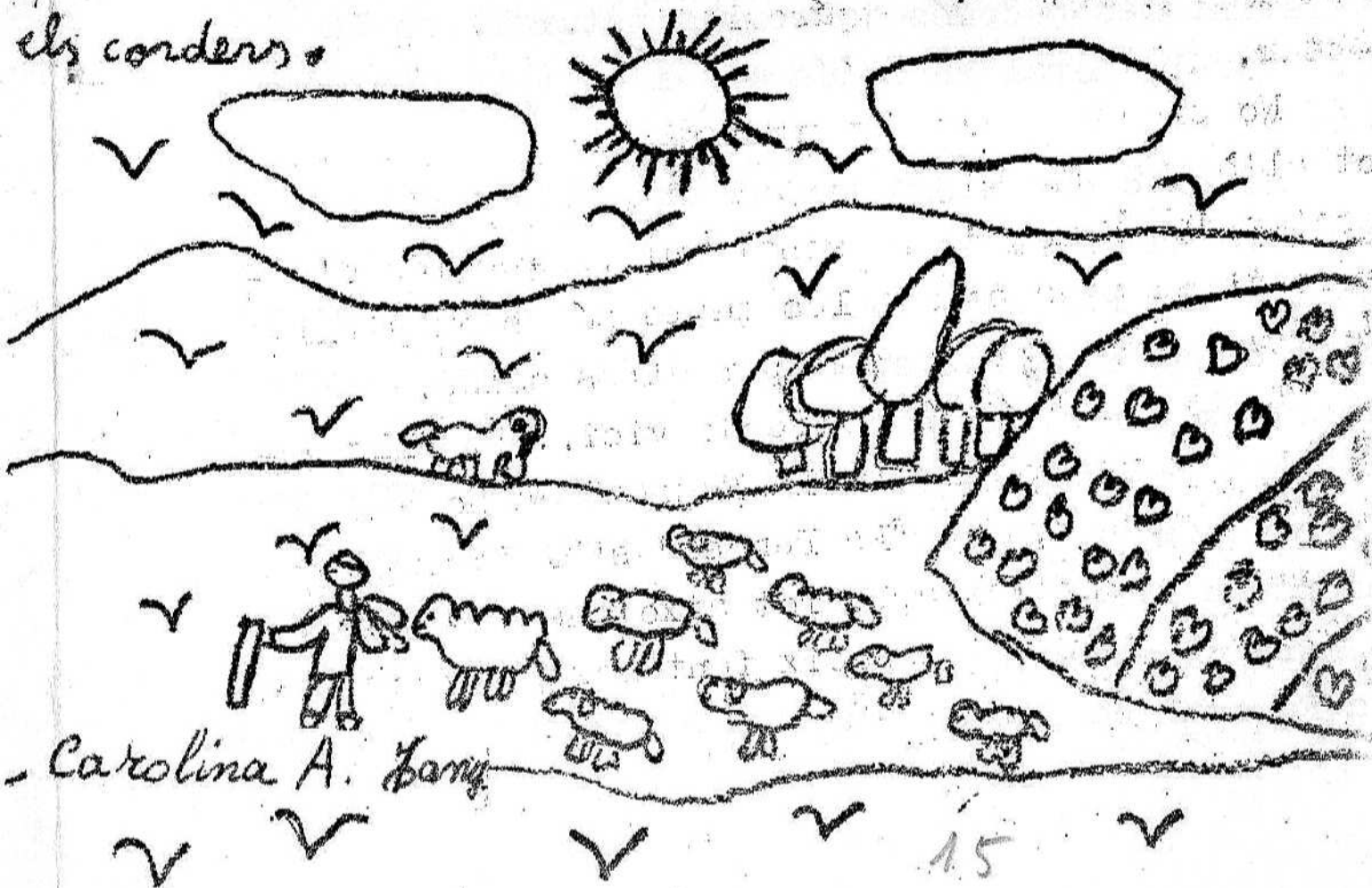
Josep

Marc

Iglésies 7 anys

El Pastoret

Era una vegada una for il·lus p
i tenien un fill que anava a porturar corders pe
muntanya. Quan un dia li va sortir el llop
li va molar uns quans corders. El nen va
marxar plorant a casa i no va contar al re
pare que va agafar l'exopeta i va anar per
la muntanya a buscar del llop. Quan lo
va trobar lo va molar amb dos tirs.
despres el nen va anar tranquil a portura
els corders.

Carolina A. Gany

INCONEGRUÈNCIES

Gairebé des de la seva fundació, "La Femosa" ha fet nosa a un determinar sector de gent del nostre poble, i per raons obvies, aquest sector no ha fet res més que creixer. A la gent que formen part d'això que ens hem acostumat a anomenar "La Femosa" a seques, sempre ens han respectat, ~~vull~~ dir que no ens han aviat mai els gossos en tan com a individus, però a "La Femosa" l'han tractat de tot se l'ha procurat de descreditar per tots costats, insistint més (ademés ja sembla natural) en la part moral, Moral an majúscula i en tots els aspectes.

No crec que ningú tingui una llista feta de tot allò que han dit o de tot allò del qual han acusat a "La Femosa". Personalment em recordo d'algunes d'aquestes coses, les quals són prou significatives per a que parlin per elles soles:

"La Femosa" és un antre de vici...", "Els joves que van una vegada a "La Femosa" ja no van mai més a missa", " A "La Femosa" s'hi fomenta tota mena de pornografia,... Tot això ens ve a dir que "La Femosa" ha fet i segueix fent nosa a molta gent

i d'aquesta afirmació no cal que ningú se n'escandalitzi.

Encara que la gent digui el contrari "La Femosa" en els anys que porta existin ha fet feina i ha fet feina positiva. I rotundament podem afirmar que ha estat de sempre respectuosa amb l'Església, amb la fe dels creients i amb la manera, general, de pensar de la gent. I amb la mateixa rotunditat podem afirmar, també, que a "La Femosa" no s'ha jugat mai diners a les cartes, no hi hagut revistes pornogràfiques ni s'hi ha fumat droga.

Els pares o els "educadors" que han fet tot el possible per a que els joves no vinguessin a "La Femosa" perquè ací els pervertien, no han tingut cap mirament a que els joves juguessin a cartes, al cafè, amb fortes sumes de diners, que visitessin els llocs més poc recomanables de les ciutats veïnes o que es fessin adeptes de las drogues... I això els joves d'Artesa ho han fet i ho segueixen fent, i tot i que ja fa molt de temps que no s'acosten per "La Femosa no se'ls hitnotáscap tendència a anar a missa. I cada dia se'ls nota més i més esfonzats dins l'ambient "podrir" que els envolta i per això mateix són molt més difícils d'ésser recuperats per la societat; Per aquesta societat que els acusadors de "La Femosa" tant els preocupa i

que amb tanta bona fe han ajudat a malmetre.

Si les coses segueixen d'aquesta manera és molt possible que "La Femosa" d'ací a poc temps ja no hi sigui, i llavors que el nostre poble estarà encara més desvalgut, potser molts se sentiran satisfets. Dels valors del poble, de la moral, de la fe, dels bons costums potser no se'n cantarà ni gall ni gallina, però si "La Femosa" ja no hi és, tots ens podrem sentir una mica més desencanats.

A. Costafreda

B	A	I	T	E	R	R	A	A	L	T	A
A	R	B	A	M	G	I	H	G	S	R	R
I	R	A	R	O	K	B	O	E	E	V	R
X	E	I	O	N	R	E	N	B	N	D	A
P	T	X	I	T	V	R	R	A	O	C	I
E	C	C	R	S	A	A	A	I	G	A	N
N	V	A	P	I	B	D	L	X	A	V	O
E	R	M	I	A	B	E	T	E	R	J	L
D	T	P	C	L	A	B	C	B	R	O	A
E	A	N	N	T	G	R	A	R	A	X	T
S	O	C	O	C	I	E	M	E	T	Y	A
C	M	O	M	T	A	N	P	Y	A	A	C

S
O
P
a
de
l
l
e
t
r
e
s

Buscant dins d'aquesta sopa de lletres en qualsevol direcció hi podeu trobar el nom de deu comarques d'occident.

SOLUCIONS.

- 1- TERRA ALTA; 2- MONTSIA; 3- FAIXEBRE; 4- RIBERA EBRE;
- 5- PRIORAT; 6- BAIX CAMP; 7- CONCA BARBERA; 8- ALTAMP
- 9- TARRAGONES; 10- BAIX PENEDÈS.

15

una insula baratària

En un lloc de Catalunya, de quin nom no vull recordar-me, viu un home de triste figura i barba llarga, qui en els ratos d'oci - que són els més de l'any - s'ha dedicat a veure quina la podria fer. Oblidant-se dels seus amics, va arribar tant lluny la seva atzagaiada que tanmateix com si estés somniant truites, hauria donat fins i tot la seva hisenda "i la dels al tres" tan sols per poguer acumular carrecs i més carrecs - reguent-se que tant sols ell podia "desfacer entuertos".

Fetes totes aquestes previsions i no volguent aguardar més per endreçar l'agricultura es va llençar a l'aventura de ser president d'una Insula Baratària. Baratària vé de barat o sigui del barat que li sortí poguer arribar a seure en aquet regnat.

Junt amb un escuder sindicalón, decretón i de panxa contenta es llança a les mil i una aventura. De lluitar en contra la Unió de Pa -

gesos, convençut de que eren molins de vent, quan en realitat es tractava de gegants. Ara ha jutjat a nou de l'unió i si per empresonar-los perquè te por de perdre l'Insula Barataria, però la seva ceguera no li deixa veure que per no perdre l'Insula tendria que empresonar a tots els pagesos de Catalunya.

També s'ha posat amb el Parlament de Catalunya, oregut de que els Parlamentaris son princeps encantats, quan l'unic que de veritat està encantat de la realitat del pais n'es ell.

Sols em resta dir que la pagesia catalana demaní a Deu que aquet home de la "trista figura" de baixa del Rocinante, els escuders del ruc, els tanquin a l'estable, abandonin l'Insulta Barataria, i es dediquin a plantar cols, sembrar, llaurar i cuidar els arbres, com fan els veritables pagesos.

Josep Masip i Esquerda

XXXXXXXXXX.

POESIA

CONCERT Nº XX PER A INSTRUMENTS DE CONSUM

(Desembre, 1978)

Sóc la màquina de l'hora
que sols sent el "dring" del diner
caminar per la pell.

Sóc la titella que plora
davant la impotència
d'acaronar el sentiment i fer-ne un fet.

He endinsat en l'oblit els vents, la pluja...
el rocam, el mar i el missatge que plora.
Ja no en se de tempestes ni goig d'alegria
ni recordo la música d'allò que el capvespre
es vol i s'enyora.

I... volia reeixir, sortir...
cercar avall l'ona
que revesteix amb escuma
el bell mig de camí.

i volia amb delit
cercar la utopia
dins la boirina espessa
que em duu vers la fressa
d'un avui per l'ahir .

Quelcom ofegà el meu plor
i em portà el sorpir
afeblint aquest crit en la nit més rebel.

Al capdavall, en l'horitzó
no hi queda pas un mot per renovar-me.

No tinc res que captar
ni un somriure.

Ho tinc tot ple
per un gran buit;
fet d'enlletar-me.

ATALAIA

endevinalles

1a

Una colometa negra i blanca

senŕe ales vola

i sense llengua parla.

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

2a

Verd com el juliverd

grac com el safra

fa ones i no es el mar.

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

3a

Estem entre quatre parets

amb el cap enverenat

si aquest vereno ens el treuen

morirem sense pietat.

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

4a

Les dones em portén

però els homes no

i elles m'ho fan servi

com a penjador.

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

SOLUCIONS/

N.º 4 Les Arracades.

N.º 1 La carta; N.º 2, L'ordi; N.º 3 ELLS LLIBRES;

FUITS D'HISTÒRIA

L'ANTIGUETAT D'ARTESA

La manca de documents, sobre tot dels pobles petits, cas del nostre, ha portat a que, moltes vegades, el seu origen es situa en èpoques més tardanes, del que en realitat s'habitaren.

Per altra part pocs treballs d'investigació històrica s'han fet sobre ells, només els trobem citats en alguna nota marginal de les pàgines de les histories de Lleida del Sr. Lladonosa, un quants testaments de l'església i algun document que es guarda a l'arxiu municipal, tots d'època moderna i que per alguna raó han resintit les escomeses del temps i de la gent, també sabiem per la pedra que havia sobre la porta de l'ajuntament antic que el poble havia estat sota la jurisdicció de l'ordre de San Joan de Jerusalem, i poca cosa més.

Fa tres anys el Dr. Prim Bertran i Roigé professor de l'Estudi General de Lleida i gran coneixedor de l'Arxiu de la Corona d'Aragó ens donà la notícia de que l'esmentat arxiu hi havia molts documents sobre Artesa, la qual cosa desconeixiem, i que hi estaven per que allí havien tots els papers

dels Templers i dels Hospitalers. La llum que han oportat aquests documents sobre el passat del nostre poble és vital, ja que ara estem en condicions de situar l'origen d'Artesa en dates molt antigues i d'omplir molts buits que existien.

El document més antic que hem trovat és del 1156, que com podeu obsevar per la data es de poc temps després de la Reconquesta de Lleida per Ramon Berenguer IV. Es un testament que ens dona raó de que Ramon Arnau deixà al seu fill Ramon "lo castell d'Artesa" i "lo castell de Monlleó i els seus termes". Aquesta noticia a més de ser important per la seva antiguetat ho és també perquè ja parla del castell d'Artesa en una data tant antiga. Lo que ens permet de sospitar que aquest castell, del que ja hem parlat en alguna ocasió més, fora una especie de casa fortificada per a defensarse de la tornada dels sarrains.

Una mica més moderns però de la mateixa centuria tenim tres documents més, que d'alguna manera ens serveixen per recolzar la veracitat del primer.

El primer és una confirmació sobre unes donacions de terres a uns repobladors que s'establiren en aquests indrets i el delme que havien de pagar:

"Bonç de Rigalt mestre de la milicia del Temple, Fra Bernat de Claret i Arbeit mestres de la casa de Gardeny i tots los demás frares de dita casa confirmaren a Ramon Meller, Bernat de Soler Guillen Rafart de Agis i Arnau de Cusan tot aquell orn, que dits homens tenien per dits frares en lo terme de Artesa, Afronta de una part en lo terme de la Torre de Paretsaltes, d'altra en los cacumins del Pla, de altra en lo terme de Artesa i de altra en los roques en vers la Torre de Puigverd a cens d'una perna de carn salada de valor de 16 diners poquesos i una porca prestada tots anys a dits frares per Nadal. Escrit per Pere ESCRIBÀ a 3 de les Kalendes d'Agost de 1190.

El segon ens parla d'una venda que feren d'una vinya un matrimoni: "Pere Andreu i sa muller Ermenendis veneren a Bernat de Camols una vinya situada en Artesa, Afronta d'una part en lo Reguer, de altra en la terra de dit comprador de altra en la vinya de Ramero i de altra en lo Torrent, per preu de 25 sous. Escrit per Bernat a 4 de les Nonas de Novembre de 1190.

El tercer fa referencia a l'entrada de Pere d'Artesa com a vassall dels Templers: "Pere d'Artesa se dona a la milicia del Temple en mans de

Ponç Rigalt mestre de dita milícia, de Bernat de Barbens i de A. de Ofegat junt ab un canmas, i tots los drets i pertenenences en lo terme de Artesa al Solei Blanch confesant haver rebut per dita donació 100 sous poquesos. Escrit per Bernat a 4 de les Kalendes de juny de 1194.

A la vista d'aquests documents i sobre tot del primer d'ells poden afirmar que Artesa fou habitada molt poc temps després de la Reconquesta de Lleida, ja que al 1156 ja es fa testament del castell d'Artesa. El que és difícil de saber es de si abans d'aquest moment hi havia sarraïns o d'altra gent, ja que no tenim cap paper que ens ho confirmi. Podrien recorrer a l'arqueologia, però avui fora molt difícil per no dir impossible posar a llum alguna resta material d'aleshores per que el poble actual s'asenta sobre runes més antigues.

J. Gallart

